

М. Сулима

НАУКОВІ СТУДІЇ МИКОЛИ ЖУЛИНСЬКОГО ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

Ідеться про розвідки М. Жулинського, присвячені творчості Лесі Українки.

Ключові слова: національний обов'язок, нові грані творчості літературознавця, науково-дослідний інститут.

Творчість Лесі Українки посідає особливе місце в науковому доробку Миколи Жулинського. Стійкий і глибокий інтерес до неї виник у другій половині 1980-х рр. – тоді, коли ним писалися й друкувалися статті, що увійшли до книжки «Із забуття – в безсмертя», увінчаної у 1992 р. Шевченківською премією. Стаття «Драматична доля драматичної поеми», що була післямовою до публікації в часописі «Прапор» «Боярині» Лесі Українки (1989. – № 9), цілком уписується в контекст того збірника, адже драматична поема Лесі Українки також пережила забуття, але заслужила безсмертя. М. Жулинський, вступаючи в діалог із попередниками (а про «Бояриню» писали і Б. Якубський, і М. Зеров, і М. Драй-Хмара), надає перипетіям із написанням і підготовкою до друку «Боярині» додаткових відтінків і нюансів – тут тлумачаться і складні родинні стосунки, і політична ситуація в Україні, а ще – закулісся підготовки до друку 12-томного Зібрання творів Лесі Українки, над яким чорним демоном висів усемогутній В. Ю. Маланчук (поки пишуться ці рядки, українська культура опинилася під крилом іншого демона, що пильнує, аби Україна не стала надто українською). І саме завдяки цій інформації драматична доля драматичної поеми й набуває особливої глибини, бо вона свідчить про якусь фатальну неперобутність того, що ось уже яке століття переслідує нашу словесність.

Закінчуючи свою статтю про «Бояриню», М. Жулинський пише: «Чи покривила Леся Українка своїм сумлінням, витворюючи історичну основу морально-психологічної драми в “Боярині”? Ні, не покривила, бо історію України поетеса знала

і на цій складній історичній ситуації зуміла створити психологічно переконливу, правдиву драматичну колізію, яка заслуговує на нашу читацьку увагу, на детальніше, всебічне вивчення і на сценічне втілення». Цим же пафосом просякнута й наступна стаття М. Жулинського «З поля честі не відступила. Леся Українка як уособлення національного обов'язку» (1996), де говориться, що «поетеса не сміє тікати з поля честі – з важкого ристалища боротьби за Україну, бо так велить їй національний обов'язок, бо до цього зобов'язує владарка її душі й почувань – Муза» (стаття ввійшла до збірки М. Жулинського «Нація. Культура. Література. Національно-культурні міфи та ідейно-естетичні пошуки української літератури». – К., 2010), а також підкреслюється, що поетеса не лише боролася з темними силами капіталізму, як вважало радянське літературознавство, а й пам'ятала про національний обов'язок, не приймала «під'яремного життя» в Росії, боролася за українську мову, покликану консолідувати націю.

У книзі «Вірю в силу духа. Іван Франко, Леся Українка і Михайло Грушевський у боротьбі за піднесення політичної і національної свідомості української людності» (1999) М. Жулинський пропонує читачеві вислухати думки трьох українських мислителів про політичну і національну свідомість українців, про те, що її формувало і спрямовувало, про актуальність цих думок на порозі третього тисячоліття. М. Жулинський об'єднує під однією обкладинкою дослідження «Признаюся, я ніколи не належав до вірних тої релігії...», присвячену політичним уподобанням І. Франка, вже згадану статтю про Лесю Українку й статтю «Очищення незалежністю. Михайло Грушевський і проблема федералізму». Цей своєрідний триптих по-новому висвітлює погляди трьох найавторитетніших діячів на полі української науки, культури та політики, їхню титанічну працю у виробленні дороговказів пригнобленій українській нації, яка одвічно поривалася звільнитися із пут рабства і приниження. «Вони, – підкреслює М. Жулинський, – вірили в духовну силу українського народу, зміцнювали національну духовність своєю творчістю, своєю подвижницькою працею на ниві науки, літератури,

культури і політики, бо знали, що рано чи пізно потреба політичної самостійності України увійде, за словами Івана Франка, “на порядок дня політичного життя Європи і не зійде, поки не здійсниться”».

У 2001 р. з’явилася стаття М. Жулинського «Як розбудити розум, що заснув?», у 2003-му – стаття «Ідеальний голос трагічної душі», у 2006-му – «Тут – правда про Лесю, про її родину і ближче оточення». Вони, кожна по-своєму, відкрили і нові грані творчості Лесі Українки, і вміння М. Жулинського подивитися незамуленим оком на, здавалося б, знайомі рядки геніальної поетеси, відомі факти із її життя.

Окремої згадки заслуговує ідея створення Інституту Лесі Українки у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, виношена й виплекана М. Жулинським. Підтриманим лабораторія вивчення творчості Лесі Українки, що впродовж кількох десятиліть працювала під керівництвом д. філол. н. О. О. Рисака у Волинському науково-дослідному центрі вивчення творчості Лесі Українки, Волинський науково-дослідний центр вивчення творчості Лесі Українки (завідувач к. філол. н. Н. Г. Сташенко) згодом переросли у повноцінний науково-дослідний інститут – зі своїми науковими записками «Леся Українка і сучасність» (уже побачили світ 5 томів), зі своїм семінаром, зі своєю регулярною науковою конференцією – і все завдяки його авторитету й вірі у спроможність науковців, готових до роботи над енциклопедією «Леся Українка», над Повним академічним зібранням її творів.

Творчість Лесі Українки – невичерпна. Отож є сподівання, що М. Жулинський ще не раз звертатиметься до її поезії, драматургії, до її подвижницького життя, присвяченого Україні, її історії, її прагненням до свободи і незалежності.

Сулима М. Научные исследования Микола Жулинского про Лесю Украинку.

Речь идет об исследованиях М. Жулинского, посвященных Леси Украинки.

Ключевые слова: национальный долг, новые грани творчества литературоведа, научно-исследовательский институт Леси Украинки.

Sulyma M. Zhulynskij scientific schools about Lesia Ukrainka.

The article is about researches made by M. Zhulynskiy, devoted to the creativity of Lesia Ukrainka.

Key words: national duty, new facets of literary creativity, Lesia Ukrainka Research Institute.